

บทที่ 4

ความคิดทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของบุญชู โรจนเสถียร

กล่าวได้ว่า ความคิดด้านการบริหารเศรษฐกิจที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรมของบุญชู โรจนเสถียร นั้น ได้รับการผลักดันให้มีการนำไปวางแผน และจัดทำเป็นโครงการพัฒนาต่างๆ ดังปรากฏและนำมาปฏิบัติในภาครัฐบาล ที่มีนายบุญชูร่วมเป็นฝ่ายบริหารด้วย ในช่วงปี พ.ศ. 2518 - 2519 และบางแนวความคิดเป็นเพียงอุดมการณ์ของนายบุญชู ซึ่งได้มีการกล่าวถึงและมีผู้ศึกษาและนำไปวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในส่วนบุคคล สถาบัน วิชาการ หรือสื่อมวลชนร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม แม้แนวความคิดและอุดมการณ์เหล่านี้ ปัจจุบันได้เลือนหายไปตามระยะเวลา แต่ในการศึกษาก็จะย้อนกลับไปพิจารณาด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนของเนื้อหาการศึกษา

4.1 แนวความคิดของนายบุญชูฯ ต่อระบบเศรษฐกิจไทย (ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2518-2525)

นายบุญชู โรจนเสถียร เห็นว่า ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยขณะนั้นมีลักษณะ 3 ประการ คือ¹

(ก) เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่กับภาคเกษตร รายได้ประชาชาติและรายได้จากการส่งออกสินค้าออก มาจากสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่

¹บุญชู โรจนเสถียร "แรงงานกับปัญหาเศรษฐกิจ" เราจะฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยอย่างไร (กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์ อ.อิทธิพล, 2526), หน้า 158-159.

(ข) เป็นระบบเศรษฐกิจแบบแผน คือ การดำเนินงานในแบบทุนนิยมเสรี และรัฐวิสาหกิจของรัฐ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค และประชาชนทั่วไปมิให้ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการดำเนินธุรกิจแบบผูกขาดตัดตอน รัฐจึงได้ดำเนินธุรกิจบางอย่างเองในรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ถูกเอาเปรียบ โดยการผูกขาดกักตุนสินค้าเช่นในกรณีของน้ำตาล เป็นต้น

(ค) เป็นเศรษฐกิจระบบเปิด คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับนานาประเทศ เพราะฉะนั้นจึงต้องได้รับผลกระทบกระเทือนจากภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลกด้วย เช่น เกิดภาวะเงินเฟ้อ ทั้งที่มีการว่างงานในอัตราสูง เมื่อตกเบี้ยในตลาดโลกแพง การเงินในประเทศก็ฝืดเคืองไปด้วย ยิ่งในกรณีของราคาน้ำมันด้วยแล้ว ทำให้เศรษฐกิจของนานาประเทศปั่นป่วน และประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยอย่างมากเช่นกัน

นายบุญชู จึงเห็นว่า การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันทุกด้าน ทั้งรัฐบาล นักธุรกิจ และประชาชนโดยทั่วไป ที่ผ่านมาเมื่อตนเข้าดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลและมีมาตรการที่นำมาใช้หลายประการ เช่น นโยบายทางการเงิน การคลัง การส่งเสริมการลงทุน และการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ และอาจมีผลกระทบต่อภาคเอกชนบางส่วน แต่เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ก็จำเป็นต้องชี้แจงทำความเข้าใจกัน รวมทั้งขอความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งเมื่อทุกฝ่ายมีความเข้าใจดีต่อกันแล้ว การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจก็มีใช้ เป็นสิ่งที่เหลือวิสัยแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของนายบุญชูนั้น แม้จะเน้น "เศรษฐกิจ" เป็นหลัก แต่ก็มิได้ละเลยด้านอื่นๆ คือ เมื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพของระบบเศรษฐกิจของประเทศตั้งนี้แล้ว นายบุญชูก็ก้าวไปถึงแนวคิดที่ว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จะต้องคำนึงถึงสังคม และการเมืองด้วย โดยเห็นว่า "ถ้าเศรษฐกิจยิ่งรุดหน้าไปในลักษณะที่ขาด

ความเป็นธรรม รวดเร็วมากเท่าใด โครงสร้างของสังคมก็จะต้องมั่นคงและ
โค่นเร็วขึ้นเท่านั้น"¹

ดังนั้น นายบุญชูจึงเสนอว่า การจัดทำมีความเป็นธรรมทางสังคมนั้นสำคัญ
กว่าความเจริญทางเศรษฐกิจและเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะบรรลุสู่ความเจริญทาง
เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยก่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมขึ้นบ้างเพียงเล็กน้อย
และก็เป็นไปได้เหมือนกันที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างช้า ๆ โดย
สร้างความเป็นธรรมทางสังคมได้มากขึ้น แต่สังคมจะตกอยู่ในลักษณะน่าอันตราย
อย่างยิ่ง หากเอาแต่เร่งให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยไม่นำพาต่อความ
เป็นธรรมทางสังคม ซึ่งนายบุญชูเห็นว่า ประเทศไทยขณะนั้นมีระบบเศรษฐกิจที่กำลัง
เจริญเติบโตขึ้นบนพื้นฐานของความไม่เป็นธรรมทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ
มากมายที่จะต้องดำเนินการแก้ไข

4.2 ปัญหาของสังคมและระบบเศรษฐกิจที่จะต้องแก้ไขในทัศนะของนายบุญชู

4.2.1. ปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย นายบุญชูเห็นว่า "หากระบบการ
เมืองยอมเดินตามวิถีทางหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจ" ดังที่เขาชี้แนะไว้ ปัญหาหลักที่
จะต้องรีบแก้ไขก่อน ได้แก่

(ก) ความยากจนในชนบท เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
เป็นจำนวนมาก และความยากจนในชนบทนี้ มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกขณะ การแก้ไข
จึงเป็นเรื่องเพิ่มงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในชนบท เพราะการเพิ่มรายได้
ให้กับประชาชนในชนบท ซึ่งจะมีผลต่อการผลิตทางด้านต่าง ๆ ขยายตัวตามได้อีกมาก

¹บุญชู โรจนเสถียร, "ความเป็นธรรมทางสังคมกับความเจริญทาง
เศรษฐกิจ", เราจะฟื้นฟูเศรษฐกิจเศรษฐกิจไทยอย่างไร, หน้า 130.

(ข) การกระจายอำนาจ จะต้องมี การกระจายอำนาจการปกครอง และการพัฒนาให้ออกไปสู่ส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งจะต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดทางงบประมาณ ให้มีผลทำให้หน่วยราชการประจำท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดงบประมาณและแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องกระจายบทบาทและอำนาจนี้ไปถึงสภาตำบล ต้องดำเนินการแก้ไขระเบียบการบริหาร เพื่อให้สภาตำบลได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง ต้องให้สภาตำบลมีอำนาจในการตัดสินใจ และดำเนินงานในเรื่องที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์ จะต้องมึทรัพยากรในการพัฒนารวมถึงงบประมาณ กำลังคน และความรู้ อย่างเพียงพอที่จะดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ค) การส่งเสริมให้มีการแข่งขันและมีระบบเศรษฐกิจเสรี ทั้งนี้ โดยเพิ่มสิทธิให้เป็นกลไกตลาดของชาวบ้านในชนบทอย่างทั่วถึง นายบุญชูเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จะมีผลยั่งยืนก็ต่อเมื่อกลไกของตลาด ได้ทำงานอย่างเต็มที่ บทบาทของรัฐจะต้องพยายามให้กลไกของตลาดได้แข่งขันกันมากที่สุด ต้องหลีกเลี่ยงการใช้กฎหมายหรืออำนาจอื่นบังคับ ซึ่งจะมีผลเพียงชั่วคราวเฉพาะเรื่อง และเป็นการฝืนกฎธรรมชาติของกลไกตลาดเสรี

(ง) ต้องเร่งส่งเสริมให้งานก่อสร้างทุกด้านขยายตัว ทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้ง งานด้านการท่องเที่ยวต้องสนับสนุนให้ขยายต่อไปอย่างรวดเร็ว เพราะงานทั้ง 2 ชนิดนี้จะส่งเสริมให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นเร็วทั้งในเมืองและชนบท เมื่อมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นแล้ว จะมีผลต่อเนื่องทั้งในทางตรงและทางอ้อมอีกมาก เช่น คนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ของคนอื่นๆ และส่งเสริมเศรษฐกิจโดยทั่วไป

จะเห็นได้ว่า นายบุญชู ให้ความสำคัญแก่บทบาทของสภาตำบล ซึ่งข้อเสนอของนายบุญชูด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบอบประชาธิปไตยนี้ จะได้รับการเน้นย้ำให้นำไปปฏิบัติเสมอ และนายบุญชูเห็นว่า หากสามารถจัดการตามแนวทาง

การแก้ไขตามที่ตนเสนอ ตามข้อ (ก)-(ง) แล้ว ปัญหาต่อเนื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาก็จะพลอยได้รับการแก้ไขด้วย¹

4.2.2. ปัญหาสังคม : นายบุญชูเห็นว่า ในระยะนั้นปัญหาสังคมกำลังเป็นปัญหาเรื้อรังยิ่งกว่าปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งเขาเห็นว่าจะสามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

ประการแรก : ต้องปฏิรูประบบการศึกษาเสียใหม่ทั้งกระบวนการเพราะระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน บุญชูเห็นว่า

"เป็นเสมือนแท่นพิมพ์ที่หล่อได้แต่ตัวเหมือน คือมีสมรรถภาพผลิตได้แต่เพียง 'ผู้ตาม' เท่านั้น ระบบการศึกษาที่ดีและใช้การได้จะต้องเป็นระบบที่สามารถผลิตคนให้เป็นผู้นำ"²

ประการที่สอง : ปัญหาระบบราชการจะต้องรีบแก้ไขทัศนคติของข้าราชการให้มุ่งมั่นในการช่วยเหลือราษฎร และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

"บรรดาผู้ทรงอำนาจราชศักดิ์ในแผ่นดินทั้งปวง ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายของชาติ จะต้องขัดเกลาโหมทะออกเสียบ้าง เพื่อจะได้สร้างทัศนคติที่ถูกต้องขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของชาติพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วก็ดี เหล่านี้ต้องตัดออกอย่าให้เหลือติดค้างอยู่ในจิตใจเลย แม้แต่น้อย เพราะความคิดที่เร้นเช่นนี้ เป็นทิวาสัยแห่งอุปสรรคที่กั้นขวางมิให้เจตนาที่จะสร้างความเป็นธรรมทางสังคมสถิตขึ้นในใจอย่างมั่นคง และถ้ายังขึ้นปล่อยทิ้งไว้ ผลก็คือ ผู้ควรแก่การช่วยเหลือตาตา ๆ ทั้งหลาย จะถูกปล่อยปละละเลยเหมือนเช่น

¹บุญชู โรจนโสถียร "การเมืองนอกสภา...", หน้า 138.

²บุญชู โรจนโสถียร "ความเป็นธรรมทางสังคม...", หน้า 130.

ที่ได้เคยถูกทอดทิ้งมาแล้วหลายชั่วคน แล้วกลับไปช่วยเหลือผู้ที่ไม่สมควรที่จะต้องช่วยเหลืออยู่รำไป"¹

ประการที่สาม : ความร่วมมือจากภาคเอกชน หมายถึง ความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้งานทำ ธุรกิจภาคเอกชนก็มีหน้าที่ที่จะให้ความร่วมมือในการสร้างและอำนวยความสะดวกให้มากที่สุดเท่าที่พึงจะกระทำได้ ไม่เพียงแต่จะกอบโกยผลกำไร เพื่อกิจการของตนฝ่ายเดียว ทั้งต้องพร้อมที่จะเสียสละแบ่งผลกำไรบางส่วน เพื่อเกื้อกูลแก่การสร้างความเป็นธรรมทางสังคมบ้าง

ประการที่สี่ : การปฏิรูปโครงสร้างขององค์การต่าง ๆ ในสังคม นายบุญชูเห็นว่า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมตามคติดั้งเดิมของไทยนั้น มักจะเกาะติดอยู่กับตัวศรัทธาเพื่อการกุศลเป็นสำคัญ จึงไม่อำนวยความสะดวกในการสร้างสรรค์ความเป็นธรรมแก่สังคมอย่างแท้จริง ดังนั้น เขาจึงมีความเห็นว่า

"หากบรรดาผู้มีจิตศรัทธาและปรารถนาดีอย่างแท้จริงต่อสังคมเหล่านี้ จะรวบรวมกำลังเกาะกันเป็นกลุ่มในรูปของพรรคการเมือง สมาคม หรือองค์การอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น ก็เชื่อว่าพลังสามัคคีนั้นจะมีอำนาจต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมทางสังคมที่ดีที่สุด"²

4.2.3. ปัญหาด้านการดำเนินการบริหารประเทศ : นายบุญชูเห็นว่าปัญหาในด้านการบริหารประเทศของคณะผู้บริหารในด้านต่าง ๆ นอกจากจะมีผลจากสาเหตุของระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศดังกล่าวมาแล้ว ปัญหาในด้าน "ตัวของคณะผู้บริหาร" เอง ก็เป็นปัญหาเช่นกัน เขากล่าวว่า "ผมมีความเชื่อมั่นว่าปัญหาที่มีอยู่มิใช่เรื่องเหลือบ่ากว่าแรง แต่ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ยากจะขจัดออกไป"³

¹ เรื่องเดียวกัน

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 131.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 180.

นัยของปัญหาด้านการดำเนินการบริหารประเทศ บัญชู่ได้สรุปไว้ดังนี้

(ก) ปัญหาการคัดเลือกผู้บริหาร : มักจะเลือกเข้ามาโดยลักษณะ เป็นเพราะเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจเป็นพวกพ้อง เป็นญาติโยม ไม่ใช่ด้วยการยึดความสา มารถ ความซื่อสัตย์สุจริต หรือเป็นผู้เข้าใจปัญหาโลก เศรษฐกิจของประเทศ ลักษณะประการนี้ นายบุญชู่เห็นว่าจะต้องรีบแก้ไข

(ข) ปัญหาเวลา : จะต้องให้เวลาแก่ผู้บริหารประเทศตามสมควร เพราะมาตรการแก้ไขต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา "เราไม่สามารถแก้ปัญหาระยะ ยาว ซึ่งได้ทับถมกันมาเป็นเวลานานแล้ว ด้วยเวลาสั้น ๆ เพียงปีสองปี ผู้ที่อาสา เข้ามารับผิดชอบแก้ไขปัญหาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ จะต้องมีความมั่นใจ พอสมควร ว่าถ้าเขาทำงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถแล้ว เขาจะไม่ ต้องไปนั่งเสียเวลาคอยเอาใจใส่แสวงหาเกราะกำบังป้องกันผู้ที่จะมาแย่งตำแหน่ง แย่งอำนาจ หรือต้องคอยเอาใจผู้กุมกำลังอาวุธ โดยทำอะไรตามที่บุคคลเหล่านี้ประ สงค์ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องผิดทำนองคลองธรรมหรือไม่ก็ตาม¹

(ค) ปัญหาขาดแผน : นายบุญชู่เสนอว่าผู้ที่มาเป็นรัฐบาลจะต้องมี แผนปฏิบัติการที่ดีพร้อมอยู่ในมือโดยมีคณะบุคคลที่สามารถดำเนินงานตามแผนได้อย่าง ครบถ้วน และแผนงานที่นำมาปฏิบัตินี้จะต้องมีรายละเอียดเพียงพอที่จะ เป็นแผนปฏิบัติ ที่จะ เป็นแผนปฏิบัติที่มอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทราบและต้องใช้ดำเนินการ ได้ ส่วนแผนพัฒนาประเทศที่มีอยู่ก็จะต้องใช้เป็นกรอบและเป้าหมายของแผนปฏิบัติที่ นำมาใช้ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้แผนปฏิบัติการแต่ละด้านมุ่งดำเนินไปตามจุดหมายและ เงื่อนไขของแผนพัฒนา รวมทั้งให้แผนปฏิบัติแต่ละแผนประสานกันได้ตลอด

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

(ง) ผู้บริหารประเทศ : บริหารโดยชาดกลไกทางเศรษฐกิจ

นายบุญชูเห็นว่าคณะผู้ที่เข้ามาเป็นคณะรัฐบาล จะต้องยึดหลักการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ด้วยการใช้เครื่องมือหรือกลไกเศรษฐกิจเข้าแก้ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการตลาด ก็ต้องใช้กลไกของตลาดแก้ ไม่ใช่มุ่งใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าแก้เศรษฐกิจ หรือเอาอาวุธเข้ามาแก้ปัญหาเงินเฟ้อ หรือเอาอำนาจเข้ามาแก้ปัญหาราคาสินค้า ไม่ควรจะใช้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งจะแก้ปัญหาได้ระยะสั้น ชั่วครั้งชั่วคราว ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อเนื่องไปอีกมากมาย

4.3 แนวทางแก้ปัญหาโดยเน้นรูปธรรม

นายบุญชูได้ร่วมกับคณะและกลุ่มสตีฟพ่ายวิชาการของตน เช่น นายพลสิทธิอำนาจ เสนอแนวความคิดและโครงการต่างๆ ผ่านรัฐบาลที่นายบุญชูเข้าร่วมเป็น 1 ในคณะรัฐมนตรี 2 ครั้ง คือ เมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อปี พ.ศ. 2518-2519 และเมื่อดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2523-2524 แนวคิดและโครงการต่างๆ นี้ผู้ศึกษาจะนำมากล่าวถึงโดยสรุปดังนี้

4.3.1 ระบบเศรษฐกิจ "กิจสังคม" นายบุญชู เห็นว่า ปัจจุบัน 1 รัฐบาลในประเทศที่ปกครองกันตามระบอบประชาธิปไตย ส่วนมากพากันสนใจและต่างยึดเอาาระบบเศรษฐกิจ "แบบผสม" เป็นแนวทางในการบริหารงานด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งระบบเศรษฐกิจ "แบบผสม" นี้ รัฐบาลจะเป็นผู้ควบคุมการผลิตแขนงอุตสาหกรรมพื้นฐานบางประเภท โดยรัฐเป็นเจ้าของกิจการในขณะเดียวกันก็อนุญาต

¹บุญชู โรจนเสถียร "ระบบกิจสังคม" ใน เราจะฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยอย่างไร, หน้า 55-56 -ข้อเสนอจัดทำเมื่อปี พ.ศ. 2519 ขณะที่นายบุญชูเข้าร่วมกับพรรคกิจสังคมในระยะแรก

ให้เอกชนประกอบวิสาหกิจต่างๆ อย่างเสรีตามระบบทุนนิยมด้วย นายบุญชูเห็นว่าระบบเศรษฐกิจแบบผสมจะอำนวยผลสำเร็จให้แก่หลายประเทศมาแล้วก็ตาม แต่ใช้ระบบที่ดีที่สุดสำหรับประเทศไทยไม่ ระบบที่ดีซึ่งจากการศึกษาภาวะบ้านเมือง และได้ค้นหาส่วนดีของระบบต่างๆ มารวมเข้าเป็นระบบโดยเฉพาะ เรียกว่า "ระบบกิจสังคม"

นายบุญชู กำหนดให้คำว่า "ระบบกิจสังคม" หมายถึงระบบเศรษฐกิจที่ยอมให้ทุนนิยมมีบทบาทอย่างสมบูรณ์ ในขณะที่เดียวกันก็รับเอาจุดหมายของระบบสังคมนิยมไว้ เป็นเป้าสำคัญของการดำเนินการ กระจายจ่ายแจกโภคทรัพย์ให้สังคมด้วย

"ระบบกิจสังคม เป็นปรัชญาทางการเมืองใหม่ที่สุดของพรรคกิจสังคม ซึ่งได้ร่วมกันศึกษาและค้นคว้า รวมทั้งได้ทดสอบอย่างถี่ถ้วน เห็นว่าบ้านเมืองของเรานั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองมาตลอด ควรจะมีระบบเศรษฐกิจเป็นของตนเองโดยเฉพาะ "ระบบกิจสังคม" เป็นระบบเฉพาะที่เหมาะสมกับภาวะของบ้านเรา และเราชาวกิจสังคมจะยึดเป็นหลักในการบริหารบ้านเมืองของเราต่อไป"¹

นายบุญชูชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างระบบกิจสังคม กับ ระบบเศรษฐกิจผสมว่า อยู่ตรงที่สิทธิของบุคคลในการถือกรรมสิทธิ์ทุนทรัพย์ต่างๆ กล่าวคือระบบเศรษฐกิจแบบผสม กำหนดให้รัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการอุตสาหกรรมหรือกิจการบางประเภท แต่ระบบเศรษฐกิจกิจสังคมที่นายบุญชูเสนอนั้นมิได้ให้รัฐดำเนินการวิสาหกิจใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ให้ภาคเอกชนดำเนินการอิสระซึ่งเอกชนจะดำเนินการได้ที่ประสิทธิภาพทั้งในการบริหาร การดำเนินการก็จะก้าวหน้า ซึ่งโดยสรุปแล้ว ข้อเสนอระบบเศรษฐกิจกิจสังคมนี้ ก็เนื่องจากนายบุญชูเชื่อมั่นในธุรกิจภาคเอกชนว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าภาครัฐ และที่สำคัญคือ เปิดทางให้บุคคลจากภาคเอกชนใช้ความสามารถในระบบกิจสังคมได้เต็มที่ นอกจากนี้ นายบุญชู เชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจกิจสังคมนี้ มี

¹ เรื่องเดียวกัน.

คุณค่าเหนือระบบทุนนิยม สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ หรือแม้กระทั่งระบบเศรษฐกิจแบบผสม เพราะจุดเด่นของระบบนี้ อยู่ที่การไม่ต้องตั้งเป้าหมายเพื่อครอบครองหรือเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเสียก่อน แต่สามารถดำเนินการกระจายรายได้ได้อย่างเป็นธรรมได้เลย

อย่างไรก็ตามสำหรับข้อเสนอระบบเศรษฐกิจสังคมนายบุณชูนี้ มิได้เสนอหลักการและรูปธรรมของระบบที่แน่ชัดนัก จุดประสงค์สำคัญอยู่แต่เพียงเป็นการเรียกระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ให้สอดคล้องว่าเป็น "ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม" เพื่อให้สอดคล้องกับพรรคการเมืองที่ตนร่วมตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2517 กับ มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คือ พรรคกิจสังคมเท่านั้น

ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจสังคมนายบุณชูในทัศนะของนายบุณชูดังกล่าวจึงมิได้มีอะไรพิเศษ แต่ก็ก็เป็นเพียงระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ที่นายบุณชูและกลุ่มตนพยายามเรียกขานให้สอดคล้องกันกับชื่อพรรคในการจัดทํานโยบายพรรคกิจสังคม ในการเลือกตั้งและสรรหาสมาชิกพรรคเท่านั้น

● 4.3.2 โครงการเงินผัน : 2518-2519¹

โครงการเงินผันนั้นเป็นโครงการที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นโครงการที่เกิดขึ้นโดยกระทันหัน เนื่องจากในปี พ.ศ. 2518 ภายหลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งทั่วไป ในเดือนมกราคม 2518 และพรรคประชาธิปัตย์ประสบความสำเร็จใน การจัดตั้งรัฐบาลผสมแล้ว พรรคกิจสังคมได้เป็นแกนในการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น และ

1 ศึกษาโดยละเอียดใน เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, วิเคราะห์โครงการผันเงินในเชิงเศรษฐกิจการเมือง, (กรุงเทพฯ : สมาคมเศรษฐศาสตร์-ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518).

มีการเสนอ "โครงการเงินกู้ชนบท" โดยในการเสนอโครงการนี้ อาจกล่าวได้ว่าคิดในช่วงระยะเวลาไม่กี่วัน ก็ผลักดันมาเป็นร่างนโยบายรัฐบาลที่จะแถลงต่อรัฐสภา

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องความคิดเห็นในการจะนำโครงการเงินผันมาเป็นนโยบายรัฐบาลนั้น นายบุญชูได้ให้ความเห็นว่า ตนได้จัดเตรียมร่างความคิดและโครงการไว้นานแล้ว¹ ดังจะเห็นได้จากปรัชญาของพรรคกิจสังคมในการจดทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2517 ซึ่งได้ระบุแนวนโยบายไว้ตอนหนึ่งว่า "การเศรษฐกิจจะต้องกระจายออกจากนครหลวงไปยังชนบท หันความสนใจไปชนบทให้มากที่สุดเพื่อแก้ความเหลื่อมล้ำของประชาชนท้องถิ่นไกลตัวเมือง"² ดังนั้น ในปี 2518 ซึ่งพรรคกิจสังคมในฐานะพรรครัฐบาล โดยการนำของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายบุญชู โรจนเสถียร จึงได้ริเริ่มให้มีการนำเงินคงคลัง จำนวน 2,500 ล้านบาท ออกมาใช้จ่ายเพื่อเพิ่มการจ้างงานในชนบท ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้ก็ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมัยนั้น ในปี 2518

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการเงินผัน

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่เริ่มผลักดันโครงการนั้น นายบุญชูได้กล่าวว่า โครงการเงินผันนี้มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้³

¹สัมภาษณ์ นายบุญชู โรจนเสถียร, 21 ตุลาคม 2529.

²สัมภาษณ์ นายบุญชู โรจนเสถียร, 1 พฤศจิกายน 2529.

³พรรคกิจสังคม, ปรัชญา อุดมการณ์และจุดประสงค์ของพรรคกิจสังคม : เอกสารเผยแพร่ของพรรคกิจสังคม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2517).

ประการแรก : จุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งที่จะสร้างสังคมให้มีความเสมอภาคกัน มีความแตกต่างกันของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม น้อยลง โดยเฉพาะระหว่างชนบทกับเมือง โดยนายบุญชูพิจารณาว่า องค์การระดับตำบลคือองค์การที่จะสามารถผลักดันการปรับปรุงโครงสร้างสังคม หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นองค์การที่จะแก้ไขให้สังคมชนบทและเมืองมีความแตกต่างกันน้อยลง โดยการให้ "สภาตำบล" มีส่วนในการกำหนดโครงการ กำหนดเงินงบประมาณ และกำลังคน ในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งก็มุ่งหวังจะลดความแตกต่างด้านการครองชีพระหว่างภาคชนบทและภาคเมืองให้น้อยลงนั่นเอง ซึ่งก็โดยการ "ผันเงิน" จากภาคเมืองหรือจากส่วนกลาง ไปให้ชนบทจัดสรรโครงการ งบประมาณ และกำลังคนในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของตน โดยเฉพาะประโยชน์จากการจ้างแรงงานชาวชนบท เพื่อใช้แรงงานของชาวชนบทในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง และเป็นการเสริมรายได้

ประการที่สอง : จุดมุ่งหมายทางการเมืองโครงการเงินผันจัดทำอีกประการหนึ่งก็เพื่อต้องการส่งเสริมระบบการปกครองประชาธิปไตย โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองจากระดับสภาตำบล และให้ประชาชนแต่ละตำบลเข้าใจ ได้ตัดสินใจ ได้ทำประโยชน์ และได้รักษาประโยชน์ของตนเองผ่านทางสภาตำบล อันเป็นองค์การการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชนบทมากที่สุด คือ สภาตำบลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในตำบลนั้นๆ เอง

นายบุญชู ให้สัมภาษณ์ว่า

"เจตนาแท้ๆ ของโครงการเงินผันนั้นอยู่ในเรื่องของการสร้างระบอบประชาธิปไตย ให้กระจายไปสู่ภาคชนบทที่อยู่ห่างไกลจากเมืองให้ทั่วถึง ไม่ใช่ว่าประชาธิปไตยมามีความเข้าใจว่าดำเนินงานอยู่ในเมือง โดยเฉพาะอยู่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น ดังนั้นวัตถุประสงค์ของเงินผันโดยแท้จริงเป็นวัตถุประสงค์ที่สร้างฐานทางด้านประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในชนบท"¹

¹สัมภาษณ์ บุญชู โรจนเสถียร, 21 ตุลาคม 2529.

ประการสุดท้าย : จุดมุ่งหมายด้านสังคม โดยมุ่งหวังให้ประชาชนในชนบทได้มีความสามัคคีกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกัน โดยรัฐบาลได้นำเงินงบประมาณซึ่งมาจากประชาชนนั่นเองกลับมาสู่ประชาชน เพื่อให้ใช้จ่ายในการทำประโยชน์ ทั้งนี้ก็โดยการมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดร่างริเริ่มโครงการ การจัดสรรงบประมาณควบคุมการเงิน และการจ้างคนงานกันเอง และหากรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพียงแต่คอยให้คำแนะนำ ดูแล และอนุมัติโครงการที่ประชาชนโดยสภาตำบลเสนอโครงการขึ้นมาในขั้นแรกเท่านั้น

ดังนั้น จุดมุ่งหมายด้านสังคม จึงมุ่งทำให้ประชาชนได้สำนึกถึงความเป็นประชาชนท้องถิ่นนั้น ๆ ของตน และเป็นเจ้าของประเทศที่มีเกียรติ และมีส่วนในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดความรัก ความภูมิใจ และความสามัคคีกันในหมู่ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้สังคมบ้านเมือง สงบสุข

(2) นายบุญชู โรจนเสถียร กับ โครงการเงินผัน

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช¹ กล่าวว่า การริเริ่มโครงการเงินผันนั้น แท้จริงแล้วในขณะนั้นพรรคกิจสังคมได้มุ่งพัฒนาพื้นที่ชนบทเลยแต่ต้องการพัฒนาให้ชาวบ้านมีการศึกษาระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้เริ่มต้นที่สภาตำบล เพราะโครงการเงินผันจะเริ่มการจัดทำโครงการและอนุมัติโครงการในระดับสภาตำบล ซึ่งโครงการเงินผันนี้แม้ว่าระบบประชาธิปไตยจะสะดุดไปหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 แล้ว ก็ได้หันกลับมาใช้อีกในปี 2523 ซึ่งพรรคกิจสังคมเข้าร่วมรัฐบาลโดย นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นหัวหน้าทีมเศรษฐกิจ สำหรับโครงการเงินผันนั้น นายบุญชูเห็นว่า มีความจำเป็นมากในการจะพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ

¹เพิ่มเติมใน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นสพ. สยามรัฐรายวัน (17 พ.ย. 2520), หน้า 9.

และเสนอให้เริ่มที่ชนบท โดยเฉพาะในระดับสภาตำบล อีกทั้งในการแถลงนโยบาย เศรษฐกิจต่อรัฐสภาในปี 2518 ในสมัยที่พรรคกิจสังคมเข้ารับผิดชอบบริหารงานด้าน เศรษฐกิจ นายบุญชูได้แถลงที่จะยังเน้นการสร้างงานในชนบท โดยการจัดสรรเงิน ออกไปจากส่วนกลางอีกทั้งในปัจจุบัน โครงการผันเงินหรือเงินผันนี้ก็ได้ออกมาเป็น โครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ที่รัฐบาลในช่วงหลังตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โครงการ กสช. นี้ แท้จริงแล้วก็พัฒนามาจากโครงการเงินผันโดยการ ผลักดันของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายบุญชู โรจนเสถียร¹

การศึกษาความคิดของนายบุญชู กรณีโครงการเงินผันนี้จึง เห็นได้ว่า นักการเมืองที่มาจากนักธุรกิจนั้น มีบทบาทในการวางแผน การค้นคว้า โครงการ โดยการผลักดันเสนอแนวคิดหรือนโยบายของตนให้มีการนำไปปฏิบัติ ได้ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล หรือพรรคการเมืองซึ่งสำหรับกรณีโครงการเงินผันนี้ ทั้ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายบุญชู โรจนเสถียร ต่างก็เป็นผู้ริเริ่ม "เงินผัน" เพื่อมุ่งเป็นการกระจายรายได้สู่ชนบทในทางตรงและการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ในทางอ้อม ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลในแง่ของการเป็นแนวทางและเป็นตัวแบบในการจัด ทำโครงการ กสช. และของรัฐบาลในยุคสมัยต่อมา มาได้

สำหรับนายบุญชู โรจนเสถียร นั้น แนวคิดของการผันเงิน สู่ชนบทหรือโครงการเงินผัน ก็ยังคงมีอิทธิพลและยึดมั่นสำหรับความคิดของนายบุญชู ตลอดมา ดังจะเห็นได้จากภายหลังออกจากพรรคกิจสังคมในปี พ.ศ. 2526 และ นายบุญชูก่อตั้งพรรคกิจประชาคมขึ้นแล้ว ก็ยังคงยึดนโยบายเงินผันอยู่เสมอ ดังเช่น

¹ลิขิต อีร์เวคิน "กลไกกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและผลกระทบ ทางการเมือง" โครงการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจไทย, (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 17.

นโยบายพรรคกิจประชาคม ที่แถลงนโยบายพรรคผ่านทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2529 (เพื่อการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529) นั้น ก็ยังคงใช้นโยบายการผันเงินจากภาคเมืองหรือรัฐบาลไปสู่ชนบทอยู่ ดังนโยบายที่แถลงโดยสรุป ในส่วนเกี่ยวกับนโยบายการผันเงินสู่ชนบท ดังนี้

"พรรคกิจประชาคมมีนโยบายที่จะสร้างงานให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ทั้งในเรื่องการสร้างงานทางพรรค จะให้มีการขยายระบบการชลประทาน ขุดลอกคูคลอง หนองน้ำที่ตื้นเขินและขุดคลองเชื่อมแม่น้ำ โดยการจ้างชาวบ้านมาขุด ทางพรรคคิดว่า การทุ่มเงินไปเพื่อจ้างชาวบ้านมาดำเนินการในเรื่องนี้ปีละ 1 หมื่นล้านเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการ เพราะนอกจากจะทำให้ชาวบ้านมีงานทำแล้ว ยังจะช่วยให้การชลประทานของประเทศดีขึ้นด้วย"¹

¹บุญชู โรจนเสถียร, ร่างคำแถลงนโยบายพรรคกิจประชาคม เพื่อการเลือกตั้ง 27 กรกฎาคม 2529 (ส่วนวิชาการ พรรคกิจประชาคม, 2529), หน้า 1.

สรุป โครงการเงินผันนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากทั้งในแง่มุมมองที่เห็นด้วยและคัดค้านจากบุคคลในราชการต่าง ๆ ทั้งโครงการที่พรรครัฐบาลสมัยปี พ.ศ. 2518 โดยการนำของพรรคกิจสังคม มุ่งต้องการใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงและคะแนนนิยมในการคัดเลือกตั้งสมัยต่อไป มากกว่าจะมุ่งหวังผลในการกระจายรายได้สู่ชนบทตามจุดมุ่งหมายโครงการที่รัฐบาลแถลง บ้างก็ว่าเป็นการจัดสรรงบประมาณมาให้ประชาชนแบบต้ำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ถึงกระนั้นก็ตามผลปรากฏของความสำเร็จโครงการก็มีบ้าง ดังเช่น ถนนคึกฤทธิ์ บ่อน้ำคึกฤทธิ์ สระน้ำคึกฤทธิ์ ถึงแม้ว่าโครงการที่สำเร็จเป็นรูปร่างเหล่านี้ จะไม่มีความมั่นคง แข็งแรง และถาวรตามที่ควรจะเป็น แต่ก็นับว่าเป็นโครงการที่พรรคกิจสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ผลักดันนโยบายพรรคที่สำคัญๆ ในระดับหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรคขณะนั้น นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นผู้ที่มีบทบาทเสนอแนวความคิดให้ผลักดันไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จผลลัพธ์ของโครงการเงินผัน เห็นเด่นชัดที่สุดก็คือ แนวคิดด้านกระจายทรัพยากร จากส่วนกลาง ไปสู่ภาคชนบท และการมุ่งพัฒนาภาคชนบทให้มีช่องว่างมากเกินไปกับภาคของเมืองซึ่งนับวันจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถจะสกัดกั้นแรงงานภาคชนบทของคนหนุ่มสาวภาคต่างๆ ของประเทศ มิให้มุ่งหน้าเข้ามาใช้แรงงานในเมืองใหญ่หรือกรุงเทพฯ เท่านั้น ผลของแนวคิดโครงการนี้ได้ก่อให้เกิดแนวทางต่อรัฐบาลต่อมา โดยเฉพาะรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (ชุดที่ 1 - ชุดที่ 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2531) นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการสร้างงานชนบท (กสช.) เป็นประจำทุกๆ ปี จนกระทั่งในรัฐบาลปัจจุบันก็ยังคงถือเป็นสิ่งต้องปฏิบัติสำหรับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะภาคชนบท ดังจะเห็นได้จากการยังคงมีโครงการ กสช. อยู่เป็นประจำของทุกปีงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าปัจจุบันโครงการ กสช. อาจจะนำไปปรับปรุงรูปแบบวิธีการหรือนำงบประมาณโครงการเงินผันไปสนับสนุนการพัฒนาชนบทในรูปแบบใด¹ ก็ตาม

¹อ่านคำวิจารณ์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ล่าสุดเกี่ยวกับกรณีโครงการเงินผัน ซึ่งมีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการดำเนินการต่อไป ในคอลัมน์ "ชอยสวนพลู" สยามรัฐรายวัน, (16 มกราคม 2532), หน้า 9.

อีกประการหนึ่งในเรื่องของความมุ่งหวังจะให้ประชาชนคุ้นเคย และใช้ เป็นเวทีฝึกการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น ในประเด็นนี้ปัจจุบันยังไม่เห็นผลเด่นชัดนัก เพราะสภาพการเลือกตั้งของไทยตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น อาจกล่าวได้ว่ามิได้อยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจเลือกของประชาชนโดยบริสุทธิ์เพียงอย่างเดียวแต่ก็ยังมีปัจจัยอีกหลายประการมาเกี่ยวข้อง อีกทั้งโครงการเงินผัน หรือ กสช. ในปัจจุบันนี้ก็มีการออกกฎระเบียบวิธีปฏิบัติ และการดำเนินงานมาควบคุมมากมายเนื่องจากปัญหาในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ดังนั้นผลมุ่งหวังในเรื่องของการให้ประชาชนมีส่วนในการพัฒนาและสร้างสรรค์ และร่วมปกครองท้องถิ่นของตนเอง ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น จึงยังเห็นผลไม่เด่นนัก

4.3.3. โครงการสินค้ามวลชน¹ (สินไทย) 6 มิถุนายน 2523 - 11 มีนาคม 2524

โครงการนี้แตกต่างไปจากโครงการเงินผัน คือ เป็นโครงการที่มีผลมาจากการสนับสนุนด้านความคิดของนายบุญชูฯ และผลักดันให้เกิดการนำไปปฏิบัติ เนื่องจากอยู่ในฐานะผู้ควบคุมกำกับดูแลด้านเศรษฐกิจ ในฐานะรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐบาล

1 ผู้สนใจศึกษาโดยละเอียดใน "สินไทย" ในวิเทศกรรมย์, สมบูรณ์คนฉลาด, บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง "เมื่อสองนายพลเป็นนายภา:ปฏิบัติสามสมัย" (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ร่วมการพิมพ์) 2524, หน้า 714-728 และในจิระภรณ์ ตันติชัยรัตนกุล, "ความคิดเห็นของผู้บริโภคสินค้าสินไทยในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526).

(1) ความเป็นมาของโครงการ¹

โครงการสินค้ามวลชน เป็นโครงการที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2523 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการผลักดันจากทีมคณะรัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีนายบุญชู โรจนเสถียร เลขาธิการพรรคกิจสังคม ขณะนั้น ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบด้านการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ

เนื่องจากในช่วง ปี พ.ศ. 2523 ได้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นโดยทั่วไป ราคาสินค้าต่าง ๆ เคลื่อนไหวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน ประกอบกับมีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลพิจารณาเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการควบคุมราคาสินค้าตามกฎหมาย ซึ่งในช่วงนั้น แท้ที่ผ่านมามีไม่ได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจแท้ที่ควร ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันว่า ทีมงานเศรษฐกิจของรัฐบาลซึ่งมีนายบุญชู โรจนเสถียร รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ จะสามารถแก้ไขปัญหของประเทศได้หรือไม่ เพราะขณะนั้นมาตรการของรัฐบาลในการควบคุมราคาสินค้าไม่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายได้ นอกจากนั้นการควบคุมราคาสินค้าในระยะยาวอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อการลงทุนและการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

ดังนั้น รัฐบาลโดยความรับผิดชอบของรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ : นายบุญชูฯ และกระทรวงพาณิชย์ (มีนายตามใจ ช่างโตเป็นรัฐมนตรีว่าการ) ได้พิจารณาเห็นว่า หากจะยกเลิกการควบคุมราคาสินค้า และปล่อยให้

¹กระทรวงพาณิชย์, กรมการค้าภายใน, กองเศรษฐกิจการตลาด, งานสินไทย อ่างใน จิระภรณ์ ตันติชัยรัตกุล, "ความคิดเห็นของผู้บริโภคสินค้าสินไทยในเขตกรุงเทพมหานคร", หน้า 6-7.

การแข่งขันโดยเสรี อาจจะทำให้ประชาชนเห็นว่าถูกทอดทิ้ง จึงได้เกิดแนวคิดในโครงการสินค้ามวลชน โดยจัดให้มีการผลิตสินค้าภายในเครื่องหมายการค้า "สินไทย" นำเอาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ มาจัดขายให้แก่ประชาชนในราคาถูก ทั้งนี้ได้ขอความร่วมมือให้บริษัทผู้ผลิต ทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ที่มีคุณภาพมาตรฐานและราคายุติธรรม ภายใต้เครื่องหมายการค้า "สินไทย" ซึ่งกระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า และเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ผลิตทำการผลิต และจำหน่ายสินค้าหลักไทยตามหลักการและเงื่อนไขที่กำหนด ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคมีโอกาสได้เลือกซื้อสินค้าได้มากขึ้น โดยที่สินค้าสินไทยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามที่ราชการกำหนดในราคาประหยัด
2. เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการชลอการขึ้นราคาสินค้ามิให้สูงขึ้น

(2) นายบุญชู โรจนเสถียรกับโครงการสินค้ามวลชน (สินไทย)

ในฐานะรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ นำทีมรัฐมนตรีจากพรรคกิจสังคมร่วมรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ชุดที่ 1 (12 มีนาคม 2523 - 11 มีนาคม 2524) นายบุญชูฯ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับ ดูแลกระทรวงด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงการคลัง และกระทรวงพาณิชย์ นายบุญชูฯ ได้จัดทีมคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ โดยดึงเอา นายอานาย วีรวรรณ และนายตามใจ ช่างโต เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและกระทรวงพาณิชย์ ตามลำดับ

ดังนั้น ในวันที่ 6 พฤษภาคม 2523 ในฐานะผู้รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจนี้เอง นายบุญชูฯ จึงได้เสนอโครงการสินค้ามวลชน เพื่อนำมาจัดขายให้แก่ประชาชนในราคาถูก เพื่อตรึงราคาสินค้า (สินค้าที่จัดทำ ได้แก่ ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน แป้งเด็ก น้ำมันพืช น้ำมันก๊าด นมผง และปลากระป๋อง)

นายบุญชูฯ ได้แถลงครั้งนั้นว่า สินค้าที่จะผลิตออกมาสู่ตลาด เพื่อตรึงราคานี้ จะใช้ชื่อเดียวกัน คือชื่อ "สินไทย" เป็นสินค้าที่ได้มาตรฐานของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยจะส่งออกขายทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้สินค้าที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพครบครัน แต่จำกัดต้นทุนลง เช่น การโฆษณา¹ ดังนั้นนายบุญชูจึงกล่าวว่า สินค้า "สินไทย" เป็นสินค้ามาตรฐานที่รัฐบาลต้องการให้มีราคาทรงตัวนานที่สุด จุดมุ่งหมายก็เพื่อถ่วงราคาสินค้าประเภทเดียวกัน ในท้องตลาด

จากการศึกษาของ จิระภรณ์ ดันติชัยรัตนกุล ในปี พ.ศ. 2525-2526 ซึ่งเป็นช่วงหลังจากโครงการสินค้ามวลชน (สินไทย) เริ่มขายลงจนถึงกับไม่มีการผลิตอีกนั้น พบว่า โครงการสินค้ามวลชน ซึ่งผลิตและจำหน่ายสินค้า "สินไทย" สามารถบรรลุวัตถุประสงค์โครงการอย่างจำกัด กล่าวคือ มีผู้บริโภคเฉพาะบางกลุ่มที่มีโอกาสซื้อสินค้าสินไทย แต่ก็ยังคงได้ประโยชน์ในการลดค่าครองชีพบ้าง แม้ว่าจะไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการที่สินค้าสินไทยยังไม่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากนัก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านการกระจายสินค้า ทำให้ไม่สามารถกระจายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย ตามความมุ่งหวังของผู้เสนอโครงการได้ ประการสำคัญอีกประการหนึ่งยังเป็นผลมาจากการที่ผู้ผลักดันโครงการตลอดมาอันได้แก่คณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ (โดยตัวบุคคล เช่น นายบุญชูฯ และนายตามใจข้ากโตะ) ได้ประสบกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเนื่องจากสินค้าสินไทยเกิดจากด้านนโยบายทางการเมือง ทำให้เปลี่ยนไปตามสภาพการณ์การเมืองตามที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 3

¹วิเทศกรณีย์ และ สมบูรณ์ คนฉลาด, บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง : เมื่อสองนายพลเป็นนายก ปฏิวัติสามสมัย, หน้า 14.

อย่างไรก็ตาม นายบุญชูฯ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในหลังว่า¹ เนื่องจากขณะนั้นสินค้าต่าง ๆ ขาดตลาด ไม่สามารถควบคุมราคาได้ ซ้ำร้ายยังไม่มีสินค้าในตลาดเลย จึงได้นำเอาวิธีการสินค้ามวลชน (สินไทย) มาใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะได้สินค้าดีมีคุณภาพ และราคาต่ำ เพราะผลิตโดยไม่ต้องเสียค่าโฆษณา รัฐจะเข้าไปช่วยด้านการโฆษณาให้แทน ซึ่งนายบุญชูฯ เห็นว่าจะได้ผลหรือไม่ไม่ใช่จุดหลัก แต่อยู่ที่การจัดสวัสดิการรัฐส่วนหนึ่งในการช่วยคนจน และเห็นว่าถ้าจัดทำโครงการตามแนวคิดนี้ในช่วงภาวะสินค้าขาดตลาดต่อไป จะเป็นประโยชน์มาก

4.3.4 แนวคิด "บริษัทประเทศไทย" (Thailand Inc.)

นอกจากการมีส่วนผลักดันการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ ตามปัญหาที่พบและวิเคราะห์ไว้แล้ว นายบุญชูฯ ยังได้นำเสนอแนวความคิดในการปรับปรุงระบบการบริหารเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ขณะนั้นโดยสนับสนุนภาคเอกชน ให้มีบทบาทมากขึ้นเทียบเท่ากับภาครัฐการ โดยนายบุญชูฯ ได้เสนอวิธีแก้ไขระบบเศรษฐกิจขณะนั้น ในรูปของ "บริษัทประเทศไทย" (Thailand Inc.) ซึ่งหลักการสำคัญของ "บริษัทประเทศไทย" ดังกล่าวนี้นายบุญชูฯ ได้ให้ความเห็นว่า

"แนวความคิดที่เกี่ยวกับบริษัทรวมไทย หรือบริษัทประเทศไทย ที่เรียกว่า Thailand Inc. ขึ้นมาก็คือ ความต้องการที่จะให้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลได้มีโอกาสที่จะทำงานร่วมกัน โดยการวางแผน บริหารหาร่วมกัน .. เหมือนกับการประสานโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม ก็จะต้องหาร่วมกันระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาล"²

¹ สัมภาษณ์ บุญชู โรจนเสถียร, 1 พฤศจิกายน 2529.

² เรื่องเดียวกัน.

นายบุญชูฯ ได้กล่าวถึงที่มาของความคิดบริษัทประเทศไทยนี้ว่า ได้ดัดแปลงปรับปรุงมาจากการปฏิบัติการบริหารเศรษฐกิจ - การเมืองของประเทศ ญี่ปุ่นคือ

"ความคิดนี้ได้มาจากการกระทำของญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นใช้วิธีนี้ตลอด การประสานงานระหว่างกลุ่มธุรกิจภาคเอกชนกับการบริหารงานของรัฐบาล เพื่อที่จะทำให้อำนาจการแข่งขันและอำนาจการต่อรองกับต่างประเทศดีกว่า ญี่ปุ่นทำได้ดีที่สุด... เราก็อาศัยแนวความคิดนั้นเอามากำหนดแนวทางของเราในช่วงที่เราต้องการจะเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ที่มีปัญหาทางการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกมากมาย เช่น การยกเลิกกฎเกณฑ์หลายต่อหลายอย่างทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีการกีดกันทางการค้า สร้างกำแพงภาษีต่างๆ ทำให้เราจำเป็นต้องจัดรูปบริหารของเรา ...ก็เลยนำเอาความคิดของเขา..."¹

ความคิดนี้ก็คือ การที่นายบุญชูฯ เสนอให้จัดระบบการจัดการและบริหารเศรษฐกิจ-การเมืองของประเทศ โดยถือว่าประเทศไทยเป็นรูป"บริษัท" และตัวแทนประชาชน ข้าราชการ นักธุรกิจฯ ทุกสาขาอาชีพมาร่วมระดมความคิดความอ่านกันในรูป "คณะกรรมการบริหารบริษัท" นั้นเอง ซึ่งต่อมาแนวความคิดนี้เองที่ได้พัฒนามาเป็น "คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ (กรอ.) ในที่สุดในปี พ.ศ. 2524"

¹สัมภาษณ์ นายบุญชู โรจนเสถียร, 21 ตุลาคม 2529.

หลักการบริษัทประเทศไทย 10 ประการ*

นายบุญชูฯ ได้เสนอหลักเกณฑ์สำหรับความคิด "บริษัทประเทศไทย" โดยสรุปเป็นหลัก 10 ประการ คือ

(ก) แนวคิดเรื่อง "เอกภาพของชาติ" : เพื่อให้เป็นทานองเดียวกันกับบริษัทเป็นสมบัติของผู้ถือหุ้น ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของบริษัทนั้น "บริษัทประเทศไทย" มีประชาชนชาวไทยทุกคนเป็นเจ้าของ โดยพึงถือว่าร่วมอยู่ในทีมเดียวกัน ในบริษัทเดียวกัน เมื่อเผชิญกับประเทศอื่นทั่วโลก

(ข) หลักการด้านระเบียบวินัย : บริษัทจำกัดมีหนังสือบริคณห์สนธิคอยก่ากับฉันท "บริษัทประเทศไทย" มีกฎบัตรแห่งรัฐธรรมนูญปกครองฉันทนั้น ฉันทนั้นสมาชิกของบริษัท (พลเมืองของชาติ) ฉันทละคนย่อมต้องเคร่งวินัยของบรรษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎนี้ ย่อมจะถูกบรรษัทลงโทษฐานละเมิดวินัย : แนวคิดนี้หมายถึงว่า กลุ่มพลังต่างๆ ไม่ควรมาบงการวางเงื่อนไขบังคับเอาที่รัฐบาลที่กำล้งมีอำนาจ รัฐบาลทุกคณะจะมีโอกาสพิสูจน์ความสามารถได้อย่างน้อยก็ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

* ศึกษาบทวิจารณ์เรื่อง บริษัทประเทศไทยเพิ่มเติม จาก

1 บุญชัย ใจเย็น, ชีวิตมหาเศรษฐี บุญชู โรจนเสถียร (กรุงเทพฯ : นิเวศน์, 2524), หน้า 39-42.

2 "บริษัทรวมไทย และเรา...จะเป็นผู้แพ้" สยามนิกร 24 (ตุลาคม 2523), หน้า 12-15.

3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "บริษัทประเทศไทย (Thailand Inc.) ของบุญชู โรจนเสถียร" เอกสารโรเนียว คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มพ., มิถุนายน, 2524), 1-6.

4 Interview Boonchu Rochasatien, "Thailand Inc." in Far Eastern Economic Review, (23-29 May 1981), PP. 11-13.

(ค) หลักการแข่งขัน : บริษัททั่วไปย่อมจะต้องมีการแข่งขันกัน ในภาวะแวดล้อมแบบธุรกิจฉับไวด "บริษัทประเทศไทย" จะต้องลงสนามแข่งขันในภาวะแวดล้อมทั่วโลกด้วยฉับนั้น พนักงานหรืออีกนัยหนึ่งประชาชนชาวไทย จะต้องสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันดำเนินการโดยมีเป้าประสงค์ร่วมกัน เพื่อให้ความสามารถแข่งขันกับต่างประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงว่า ภาครัฐบาลจักต้องไม่รู้สึกอับอายที่จะค้าจุน หรือแม้กระทั่งให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ภาคเอกชน เช่น ในกรณีของการส่งออก เป็นต้น

(ง) "บริษัทประเทศไทย" พึ่งมีนโยบายในการวางแผนระยะยาว : เช่นเดียวกับบริษัทที่ประสบความสำเร็จ จักต้องมีความเข้าใจถึงแวดวงการปฏิบัติงานของตน บริษัทประเทศไทยก็จะต้องเข้าใจโลกรอบๆ ตัวเช่นกัน โดยจะต้องมีแผนระยะยาวสำหรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของตน ทานองเดียวกันบริษัทต้องวางแผนล่วงหน้าเป็นเวลาหลายปี "บริษัทประเทศไทย" ต้องมีแผนระยะยาวในดำเนินการตามแผนนั้น เพื่อให้สามารถควบคุมชะตากรรมในอนาคตของตนได้ แทนที่จะปล่อยให้ภาวะการณ์มาเป็นผู้กำหนดเงื่อนไข

(จ) หลักการความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ : เงื่อนไขประการแรกของบริษัทธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จอยู่ที่พนักงานผู้มีความชำนาญทางวิชาชีพเป็นอย่างดี ฉับนั้น บริษัทประเทศไทยก็จะใช้ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพมาบริหารกิจการของบริษัท โดยใช้ระบบที่ว่า ผู้ชำนาญในแต่ละอาชีพจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในแขนงอาชีพของตนเป็นพิเศษ อาทิเช่น ทหารเป็นผู้ดูแลความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ นักวิชาการจะดูแลด้านบริหารการปกครอง ฝ่ายนักธุรกิจก็จะดูแลทางภาคเอกชน

(ฉ) หลักประสิทธิภาพ : "บริษัทประเทศไทย" หมายถึงการจัดการให้บ้านเมืองดำเนินไปตามหลักแห่งประสิทธิภาพ บริษัทธุรกิจที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะดำรงอยู่ได้ในช่วงเวลาอันยาวนานฉับนั้น "พึงถือว่า ประเทศเราเป็นเสมือนบริษัทหนึ่งในประชาคมนานาชาติ จะต้องจัดการให้ทุกสิ่งอยู่ในสภาพที่แข่งขันกับคนอื่นได้ใน

ตลาดโลก ภาวะนี้จะ เป็นจริงขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะ
เป็นองค์กรแห่งชาติ

(ข) หลักการเน้นภาคเอกชน : "บริษัทประเทศไทย" จะต้องขึ้นำให้
มุ่งสู่ภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐบาล ซึ่งหมายถึงต้องสร้างคนภาคเอกชนให้มีประสิทธิ
ภาพสูงสุดทางเศรษฐกิจให้สำเร็จ ทั้งจะต้องขจัดความยืดขาดของระบบราชการให้
หมดไป เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว

(ค) หลักการประสานความร่วมมือในด้านการส่งสินค้าออก : หมายถึง
การร่วมมืออย่างแนบแน่นระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐบาล เพื่อให้การส่งออกของ
ไทยอยู่ในฐานะที่จะสู้เขาได้ในตลาดโลก และเมื่อส่งออกสินค้าประเภทใดก็ตาม
สินค้านั้นจะต้องมีค่าคุ้มราคา และมีคุณภาพดีเท่ากันหรือดีกว่าสินค้านั้น
เดียวกันในตลาดโลก รัฐบาลพึงปฏิบัติการอย่างเข้มแข็งในอันที่จะส่งเสริมภาคเอกชน
ให้อยู่ในสภาพที่จะแข่งขันกับนานาประเทศอย่างมาก

(ง) หลักการสรรหาผู้บริหารที่สับเปลี่ยนได้ : "บริษัทประเทศไทย"
ต้องตระหนักว่าเมื่อฝ่ายบริหารระดับยอดไม่สามารถทำงานให้เกิดประสิทธิผล การ
เปลี่ยนตัวผู้บริหารของบ้านเมืองต้องมีได้ตามครรลองแห่งระบบการปกครอง ทานอง
เดียวกับผู้ถือหุ้นของบริษัทธุรกิจซึ่งมีสิทธิ์เปลี่ยนตัวผู้จัดการของบริษัทได้ เมื่อผู้จัดการ
ไร้สมรรถภาพ คณะรัฐมนตรีเป็นฝ่ายบริหารระดับสูงสุดของชาติ ถ้าไม่สามารถทำ
งานให้ดัดสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย ก็ควรรให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนตัวได้ เพื่อให้
ผู้บริหารอื่นเข้ามาทำงาน

(จ) หลักการชาตินิยม : "บริษัทประเทศไทย" จะต้องกอร์ปด้วยคุณลักษณะ
แห่ง "ชาตินิยม" แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ปล่อยให้คติชาตินิยมกลายเป็นอุปสรรค
ขัดขวางกระบวนการพัฒนาเพื่อประโยชน์แห่งการพัฒนา โดยจะต้องชักจูงชนชาติต่าง
ๆ ให้เข้ามาลงทุนร่วมกับเรา บนพื้นฐานและหลักการแห่งความเสมอภาพและยุติธรรม

ทั้ง 10 ประการของ "บริษัทประเทศไทย" นี้ นายบุญชูย้ำว่า หลักการทั้งหมดดังกล่าวมาแล้ว มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม นายบุญชูเองก็ตระหนักดีกับสภาพ 2 ประการที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่คือ

1. คุณลักษณะที่ทำอะไรแบบไทย ๆ
2. สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามสภาวการณ์ของโลก

สังคมไทยที่มีสภาพ 2 ประการต้องเผชิญหน้าในขณะนั้น นายบุญชู เห็นว่าหากจะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจ-สังคม-การเมืองของไทยเป็นระบบ "บริษัทประเทศไทย" ตามความเห็นของตนจะต้องคำนึงถึงสภาพ ทั้ง 2 ประการนี้ด้วย และโดยที่นายบุญชู เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของชาย กลาง อนุรักษ์นิยม เสรีนิยม หรือในกลุ่มของนักวิชาการ นักการทหารหรือนักธุรกิจนั้น ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง และการต้องเปลี่ยนนั้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ต้องไม่เกิดในวิถีทางล้มล้างหรือทำลาย

"ดังนั้น เมื่อมีความเห็นตรงกัน และต้องการให้มีการรวมแล้วในชาติเข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ให้แตกสลายเช่นนี้ "บริษัทรวมไทย" จะสามารถเข้ามามีบทบาทส่งเสริมและเป็นตัวแบบการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้ทันสนองความต้องการอันเร่งด่วนในช่วงทศวรรษใหม่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมานั้น วิธีการก็โดยการสนับสนุนภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทให้ความคิดเห็นบริหารต่อรัฐบาลมากขึ้น"¹

¹ เรื่องเดียวกัน.

สรุป : จะเห็นได้ว่า แนวความคิดการสนับสนุนภาคเอกชน รวมทั้งเรียกร้องความเป็นเอกภาพของหมู่ประชาชนในกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ ให้เข้ามาร่วมกันใน "บริษัทประเทศไทย" ของนายบุญชูฯ นั้น โดยหลักการและแนวคิดแล้วก็ล้วนแต่ยึดหลัก "ประสิทธิภาพและผลการประสิทธิผล" ซึ่งเกิดจากการระดมความร่วมมือทุกฝ่าย อันเป็นหลักการที่ภาคเอกชนดำเนินการธุรกิจอยู่และประสบผลสำเร็จมาก่อนแล้วทั้งสิ้น ซึ่งทั้งนี้ก็น่าจะมาจากที่มาของนายบุญชูฯ ที่เริ่มมาจากนักธุรกิจภาคเอกชน ก่อนมาเป็นนักการเมืองนั่นเอง

รูปแบบ "บริษัทประเทศไทย" ตามที่นายบุญชูฯ เสนอและในขณะที่เสนอแนวความคิดนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในเชิงเห็นด้วยและคัดค้าน¹ ทั้งนี้ ในส่วนของการคัดค้านนั้น ก็น่าจะมาจากเหตุที่ว่า แนวความคิดของนายบุญชูฯ นั้น ค่อนข้างเป็นแนวทางใหม่ ที่ฝ่ายราชการไม่เคยปฏิบัติมาก่อน และเคยมีแต่การปฏิบัติกันในหมู่ภาคเอกชน อีกทั้งภาพพจน์ของนักธุรกิจในขณะที่นั้นเองก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลในวงราชการนัก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ฝ่ายราชการยังคงยึดติดกับภาพพจน์ของนักธุรกิจพ่อค้าที่หากำไรเป็นส่วนใหญ่นั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เห็นด้วยกับแนวความคิด "บริษัทประเทศไทย" ของนายบุญชูฯ นั้น ก็ได้พยายามศึกษาเพิ่มเติมและมาประสบผลสำเร็จที่การที่ฝ่ายรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อันเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทและหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตัวนายบุญชูฯ เองก็เคยมีบทบาทได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมเสนอแผนบ่อยครั้ง) ได้เสนอให้มีการจัดตั้ง "คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ" (กรอ.) ขึ้นได้สำเร็จ ในปี พ.ศ. 2524 อันเป็นปีที่นายบุญชูฯ หลุดจากวงโคจรทางตำแหน่งทางการเมืองดังที่กล่าวในบทที่ 3

¹ ยอน ละเมียด (นามปากกา), เมื่อคุณเปรมนึ่งเมือง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อาทิตย์ 2525), หน้า 129-132.

บทบาทของ กรอ. (หรือบรรษัทประเทศไทยตามแนวคิดนาย บัญชูฯ) นั้น ปัจจุบันนับว่ามีบทบาทกว้างขวางมาก โดยเฉพาะกับฝ่ายเอกชน 3 สมาคมใหญ่ๆ คือ สมาคมธนาคารไทย สมาคมอุตสาหกรรมไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย อีกทั้งในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับภาคเอกชนมากขึ้น ตามสภาวะการเจริญเติบโตและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของไทยเราเอง มีการสนับสนุนให้จัดตั้ง กรอ. จังหวัด และ กรอ. ภูมิภาคขึ้นในแต่ละจังหวัดและภูมิภาค นอกเหนือจาก กรอ. ใหญ่ ซึ่งจะร่วมประชุมกับคณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจของรัฐบาลในทุกวันจันทร์ ในรัฐบาลปัจจุบันอยู่แล้ว